

Аліна Чеченєва,
студентка 3 курсу
Факультету філології та соціальних комунікацій
Наук. керівник: **В. А. Ницета,**
д.пед.н., доцент (БДПУ)

РИТОРИЧНИЙ АСПЕКТ КРИТИЧНОГО ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

Сьогодні особистість входить у світ, фундаментальними особливостями якого є постійні зміни, що прискорюються. Відбувається постійне переосмислення ідей, цілі масиви інформації швидко примножуються й швидко застарівають. Володіти одним простим способом мислення нині мало, оскільки необхідно адаптувати власне мислення до мислення інших, прагнучи до ясності, точності. Реформаційні процеси в освіті зумовлені трансформацією способу життя світової спільноти, тому обґрунтовують значущість критичного мислення як **актуальної освітньої проблеми**.

Проблематику критичного мислення досліджували: Заїр-Бек С., Калінніков Л., Ноель-Цигульська Т., Редюхін Р., Халперн Д. – із погляду психології, Веретеннікова О., Воропай Т., Єрмаков І., Клустер Д., Короченський О., Олійник Т., Погоріла І., Полюдова Є., Розін В., Тягло О., Юліна Н. – у площині загальної педагогіки, Баханов К., Бойко Г., Загашев І., Загороднова В., Мередіт К., Ницета В., Пшонковська І., Стіл Дж., Темпл Ч., Терно С., Федоров О., Ярова О. – в аспекті окремих методик і конкретних практик розвитку критичного мислення в малих педагогічних системах різних рівнів.

Мета статті – порушити питання риторичності в проблематиці розвитку критичного мислення в освітній галузі.

Наявність низки різних дефініцій феномену критичного мислення обґрунтована внутрішньо дисциплінарними предметами. Складність поняття трансльована в простому формулюванні: “критичне мислення – це мислення про мислення, коли людина розмірковує з метою покращити своє мислення” [2, с. 148].

Практика розвитку критичного мислення традиційно пов’язана з проблемним навчанням, яке розуміють як організацію навчального процесу, що передбачає створення у свідомості учнів під керівництвом учителя проблемних ситуацій та активної самостійної діяльності учнів з їх розв’язання, унаслідок чого відбувається творче оволодіння знаннями, уміннями, навичками й розвиток мисленнєвих здібностей. Проблема ситуація створює своєрідну інтелектуально-творчу задачу для особистості учня, коли він не може зрозуміти явища, і це мотивує його до пошуку нових способів пояснення чи дії, до самостійного критичного мислення. Т. Ноель-Цигульська пропонує такий ланцюжок проблемного навчання [4, с. 6]: створення умов ⇒ виникнення потреби ⇒ мотивація ⇒ **критичне мислення** ⇒ розв’язання задачі.

Проблемна ситуація постає пусковим механізмом критичного мислення, на ґрунті якого відбувається творення нових смислів, – так критичне мислення трансформується в **критичне творче мислення як мислення вищого порядку** [2, с. 149–153]. Таке мислення варто

використовувати в шкільній мовній освіті в аспекті його риторичності.

Відповідно до висновків В. Дільтея, і мова (лінгвістика), і риторика є практичними “науками про дух” (відповідно – критичними) й одночасно дисциплінами про “культурні системи”, центром яких постає омовлена взаємодія суб’єктів, що є іманентно творчою [1, с. 163, 182]. Отже, мова й риторика поєднують критичність і творчість, тому в процесі реалізації риторичного аспекту шкільної мовної освіти цілком природно має відбуватися формування й розвиток критичного творчого мислення учнів.

В. Ницета на підставі аналізу праць Х. Перельмана виокремив провідну ознаку сучасної риторики: практика реалізації риторичної теорії слугує чинником формування в особистості ціннісно-оцінювальних суджень (думок). У процесі мовленнєвого спілкування, організованого за законами сучасної риторики, критична й некритична (відносно творча) оцінки ситуацій відображають факт установлення цінності, значущості для суб’єкта певної події, явища. Таким чином відбувається трансформація в системі цінностей особистості й формування нових оцінювальних суджень стосовно предмета мовлення, і провідну роль у цьому процесі відіграє критичне творче мислення [3, с. 16].

Висновки. Критичне творче мислення учнів як мислення вищого порядку може бути метою й результатом шкільної мовної освіти за умови реалізації її риторичного аспекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дильтей В. Собрание сочинений в 6 т. М. : Дом интеллектуальной книги, 2000. Т. 1 : Введение в науки о духе : опыт полагания основ для изучения общества и истории. 763 с.

2. Ницета В. А. Критичне творче мислення у процесі застосування педагогічної технології життєтворчих проєктів. Формування критичного мислення учнів на уроках мови : колект. моногр. / В. Ф. Дороз, Л. Я. Романова, О. Б. Ярова, В. А. Ницета, Г. А. Удовиченко. К. : Освіта України, 2008. С. 120–197.

3. Ницета В. Методика формування риторичної компетентності учнів основної школи : монографія / Володимир Ницета. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 340 с.

4. Ноэль-Цигульская Т. Ф. О критическом мышлении. URL: <http://lib.rin.ru/doc/i/196838p.html> (дата звернення: 27.11.2019).

Владислава Чеботарьова,

Студентка 1 курсу ФФСК

Науковий керівник: **І.В. Школа**

к. філол..наук, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання
(Бердянських державний педагогічний університет)

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ

Швидкий розвиток лексичного складу англійської мови, обумовлений науково-технічними та соціально-політичними змінами, що відбуваються у світі, зумовлює значною мірою розвитком його словотворчої системи,